

Донецька обласна археологічна конференція

У лютому 1973 р. у м. Донецьку відбулася перша обласна наукова археологічна конференція, присвячена 100-річчю з дня народження відомого краєзнавця Донеччини М. В. Сібільова.

На засіданнях протягом двох днів було заслухано 14 доповідей і наукових повідомлень. Про життя і діяльність Миколи Вікентійовича Сібільова розповіла старший викладач Донецького державного університету Д. С. Цвейбель. В її доповіді на підставі детального вивчення архівних матеріалів та опублікованих праць відтворено образ вченого-краєзнавця, талановитого організатора, громадянина, патріота.

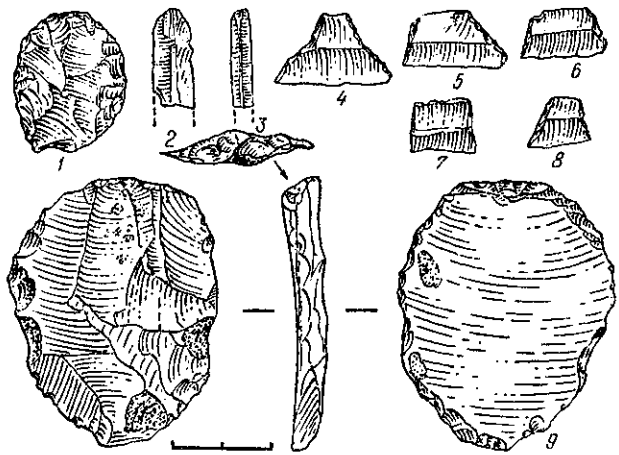
1920 р. М. В. Сібільов створює Ізюмський краєзнавчий музей, яким беззмінно керує довгі роки. 1934 р. він стає головним консультантом Святогорського музею. Згуртувавши актив краєзнавців, Микола Вікентійович проводить суцільне обстеження всієї долини Сіверського Дінця і притоку, де було виявлено близько 400 нових пам'яток археології найрізноманітніших епох. Важливим заходом була організація 1924 р. видання спеціальних краєзнавчих збірників «Старовинності Ізюмщини». М. В. Сібільов виступав в археологічних журналах Києва і Москви, приділяючи багато уваги питанням взаємозв'язку мікролітичних і макролітичних знарядь доби мезоліту-неоліту.

Під час Великої Вітчизняної війни вчений виконав до кінця свій священний патріотичний обов'язок, рятуючи археологічні надбання музеїв Донеччини від знищення їх німецько-фашистськими загарбниками. Основні матеріали йому вдалося евакуювати до Уфи. Тут, 1943 р. закінчився життєвий шлях М. В. Сібільова, діяльність якого є гідним наслідування прикладом для нових поколінь краєзнавців.

Найкраще вшанування пам'яті ювіляра — це широке розгортання археолого-краєзнавчої роботи у Донецькій області, де лише за останні роки виявлено і розкопано багато стоянок кам'яного віку, епохи міді-бронзи і більш пізнього часу. У цьому зв'язку не можна не згадати про розкопки силами археологів Донеччини багатой Білокузьмінської стоянки муст'єрської доби (Д. С. Цвейбель), відкриття на півдні області нових палеолітичних пам'яток (О. О. Кротова) та мезолітичних (зокрема, поблизу с. Моспіно, де систематичне обстеження проводить вчителька О. А. Файнвейц). Багато зусиль докладається в справі рятування археологічних пам'яток, розташованих у зоні новобудов. На ряді об'єктів зібрано численні знахідки (рисунок)

Успіхи в розвитку археолого-краєзнавчої роботи яскраво продемонстровані у матеріалах конференції, причому серед них переважала інформація про відкриття останніх двох років. Досить показовий і сам склад доповідачів, серед яких були викладачі й студенти Донецького державного університету, працівники музею та обласної організації Українського товариства охорони пам'ятників історії та культури, вчителі-історики середніх шкіл та ін.

Тематика виступів стосувалась головним чином первісної та скифо-сарматської археології і пам'яток середньовіччя. Доповідь консультанта Товариства О. О. Кротової була при-

Моспіно. Скребок, ножовидні пластини, трапеції (1—8) мезолітичного часу та скол з черепаховидного нуклеуса (9) муст'єрської епохи.

свячена типології крем'яних виробів мезо-неолітичної стоянки Борова¹. Старший викладач університету Т. О. Шаповалов повідомив про основні результати багаторічних розкопок на поселенні пізньої бронзи поблизу с. Іллічова на С. Дінці. Зав. відділом музею О. Я. Привалова і керівник археологічного гуртка Донецького палацу піонерів О. І. Привалов познайомили присутніх з матеріалами розкопок курганів поблизу с. Олександрівка Старобешівського району та с. Андріївка Велико-Новосельківського району. Унікальною слід вважати, зокрема, знахідку в Олександрійському кургані червоноглиняної посудини мідного віку, що потрапила у донецькі стіпи, безперечно, з Північного Кавказу. В цьому самому кургані зафіксована рідкісна стратиграфія двох катакомбних поховань.

Про розвідки і розкопки поселень та курганів епохи зрубної культури у районі міст Єнакієве і Курахове Донецької області розповіли вчителі історії середніх шкіл Г. Ф. Волік і В. Ф. Клименко. Доповіді ілюструвались новими здобутими матеріалами.

Під час рятівних археологічних робіт у районі м. Артемівська, що їх проводив у 1971—1972 рр. із своїми гуртками вчитель-історик С. І. Татаринів, було виявлено два унікальних горщики часу пізньої бронзи, покриті загладковими фігурами, які, можливо, є піктограмою. У повідомленні С. І. Татаринів зробив спробу докладного аналізу окремих елементів цього «напису».

Змістовними були доповіді студентів університету А. М. Рудакова, Б. Ю. Михліна, М. Л. Швецова про дослідження пам'яток пізньої бронзи, сарматського часу і середньовічних кочівників. Позитивна риса цих доповідей — всебічна порівняльна характеристика здобутих матеріалів.

Археологи Донецького університету проводять систематичні дослідження не лише на території своєї області. Експедиція під керівництвом доцента А. А. Моруженко ось уже кілька років розкопує скіфське городище Полкова Микитівка на Полтавщині. А. А. Моруженко поінформувала учасників конференції про наслідки цієї роботи. На городищі, зокрема, добре простежена конструкція валів, відкриті залишки жител та зібраний багатий матеріал. Технологія виготовлення залізних знарядь з Полкової Микитівки вивчалась завідуючим етнографічним музеєм університету В. А. Косіковим.

У роботі Донецької археологічної конференції взяли участь і представники Інституту археології АН УРСР, Дніпропетровського історичного музею та Ворошиловградського державного педінституту. Старший викладач педінституту К. І. Красильников у своїй доповіді порушив питання про кочівників середньовіччя.

Організація обласної конференції в Донецьку — новий позитивний факт в археологічному вивченні Української РСР. Він свідчить про значне зростання дослідницьких кадрів на місцях і підвищення їх кваліфікації, а також про активізацію роботи секції археологічних пам'яток Товариства.

Д. Я. Телегин

Про роботу відділу античної археології Інституту археології АН УРСР 1973 р. *

1973 р. відділ завершив розробку теми «Історія і культура античних міст Північного Причорномор'я». Були подані й обговорені на засіданні відділу три монографії:

1) В. О. Анохін. Монетна справа і грошовий обіг античного і середньовічного Херсонеса. 15 арк.;

2) С. Д. Крижицький. Античні житлові будинки Північного Причорномор'я. 16 арк.;

3) Ю. І. Козуб. Некрополь Ольвії перших століть нашої ери. 10 арк.

У монографії В. О. Анохіна викладена історія монетної справи Херсонеса. Він запропонував ряд нових датувальних монетних випусків Херсонеса, визначив колегіальний характер діяльності міської магістратури, яка віддала карбуванням монет. Автор переглянув питання про причини встановлення особливої Херсонеської ери, а також спробував інтерпретувати факти проведення грошової реформи у середині VII ст. до н. е. і випуску монет від імені архонтів, що є важливим для розуміння процесів соціально-економічної трансформації античного поліса.

У праці С. Д. Крижицького міське будівництво античного Північного Причорномор'я розглядається на широкому фоні будівництва жител Східного Середземномор'я й півдня Європейської частини СРСР. Автор запропонував класифікацію безордерних будинків, побудовану не на формальній еволюції форм чи на кількісних критеріях, а на тій підставі, що типологічні засади житлових будинків відбивають особливості соціальної структури суспільства. С. Д. Крижицький виділив самостійний тип споруди — «будинки колоніста», що з'явився внаслідок колонізаційного руху греків. Автор дослідження уточнив і багато у чому змінив конкретну періодизацію житлового будівництва античних міст Північного При-

* Редколегія періодично вмишуватиме інформацію про наукове життя Інституту — його вченої ради, відділів, експедицій.